

2022/23

FÖRTROENDE OCH POLITIK I FOKUS

VA-barometern 2022/23 – VA-rapport 2022:6

ISSN: 1653-6843

ISBN: 978-91-89039-16-2

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA

Grev Turegatan 14, 114 46 Stockholm

E-post: info@v-a.se

Webbplats: www.v-a.se

Facebook/Instagram/LinkedIn/Twitter: [vetenskapollm](#)

Youtube: [vetenskapollmanhet](#)

Författare: Martin Bergman, Gustav Bohlin, Lina Rådmark

Fotografier: Erik Cronberg, Gabrielle Beans Picón

Grafisk form: Pelle Isaksson

Mer information om undersökningen finns på www.v-a.se
Rapporten får gärna citeras med angivande av VA som källa.

Detta är några av resultaten i årets VA-barometer:

- Rekordhögt förtroende för forskning
- Högt tilltro till vetenskaplig och teknisk utveckling
- Var femte person har varit involverad i forskning
- Många efterfrågar mer forskning och vetenskapliga fakta i politiken.

VA-barometern 2022/23 är baserad på 1 009 telefonintervjuer med ett slumpmässigt urval representativt för den svenska allmänheten, 16–74 år. Mätningen är den tjugoförsta sedan Vetenskap & Allmänhet, VA, bildades 2002. Läs mer om undersökningen på sidan 30.

ÅRET SOM GICK

Desmond Tutu, tidigare ärkebiskop Sydafrika, avlider 90 år gammal.

Genombrott inom **xenotransplantation** när en patient för första gången får ett hjärta från en genmodifierad gris inopererat. Patienten avlider efter två månader.

FN:s klimatpanel IPCC publicerar en rapport om att flera konsekvenser av klimatförändringar börjat bli kännbara, och det blir alltmer akut att anpassa samhällen efter situationen.

Covid-19 klassas inte längre som en samhällsfarlig sjukdom.

Den konstitutionella **rätten till abort** försvinner i USA när Högsta domstolen kullkastar ett domstolsavgörande från 1973.

Rymdteleskopet James Webb tar ett foto på det längsta avstånd som mänskligheten någonsin skådat, både i tid och avstånd.

Sabotage mot gasledningarna **Nord Stream 1 och 2**, som går mellan Ryssland och Tyskland.

Psykiatrisamordnaren Ing-Marie Wieselgren mördas på öppen gata under Almedalsveckan i Visby.

Första fallet av **apkoppor** i Sverige.

Ekonomi är hårt pressad av **hög inflation och stigande räntor**.

okt nov dec 2022 jan feb mars april maj juni juli aug sept

Magdalena Andersson (S) väljs till statsminister. Strax därefter röstas oppositionens budget igenom varpå Andersson begär att bli entledigad. Hon väljs på nytt fem dagar senare.

Ryssland invaderar grannlandet Ukraina efter att ha erkänt Donetsk och Luhansk som självständiga stater. Detta leder till den största flyktingkrisen i Europa sedan andra världskriget.

WHO tar emot en rapport från Sydafrika om en ny coronavirusvariant som senare döps till **omikron**.

För få och för sena smittskyddsåtgärder. Det är två av slutsatserna i **Coronakommissionens** slutbetänkande om Sverige under pandemin.

Elon Musk köper sociala medieplattformen Twitter.

Sveriges regering beslutar att ansöka om **Nato-medlemskap**.

Extrema temperaturer över stora delar av Europa, med hundratals döda och omfattande mark- och skogsbränder som följd.

Årets **barometerintervjuer** genomförs.

Upplopp bryter ut på flera platser i Sverige i anslutning till att Rasmus Paludan bränner Koranen.

Kirurgen **Paolo Macchiarini**, som varit åtalad för grov misshandel efter att ha opererat in konstgjorda luftstrupar på patienter 2011–2012, döms för vållande till kroppsskada.

Pandemirelaterade händelser

TOPPFÖRTROENDE FÖR FORSKNING ...

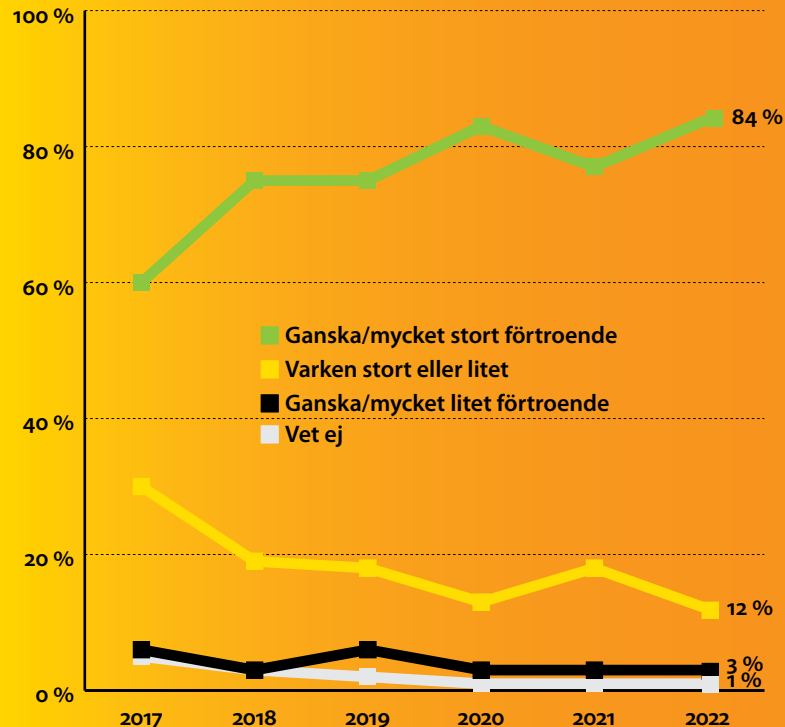
Fler än åtta av tio (84 procent) har *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskning. Det är den högsta andelen sedan frågan först ställdes 2017 och en ökning med sju procentenheter jämfört med förra året.

Förtroendet för forskning är större bland högutbildade (där 90 procent har ganska eller mycket stort förtroende) jämfört med personer utan högskoleutbildning (80 procent).

De som bor i storstäder har generellt större förtroende för forskning än personer som bor i mindre städer och på landsbygden.

Figuren visar svaren på frågan: Vilket förtroende har du för forskning generellt?

ANTAL SVARANDE: 1 021 (2017) | 052 (2018) | 021 (2019) | 018 (2020) | 016 (2021) | 009 (2022)

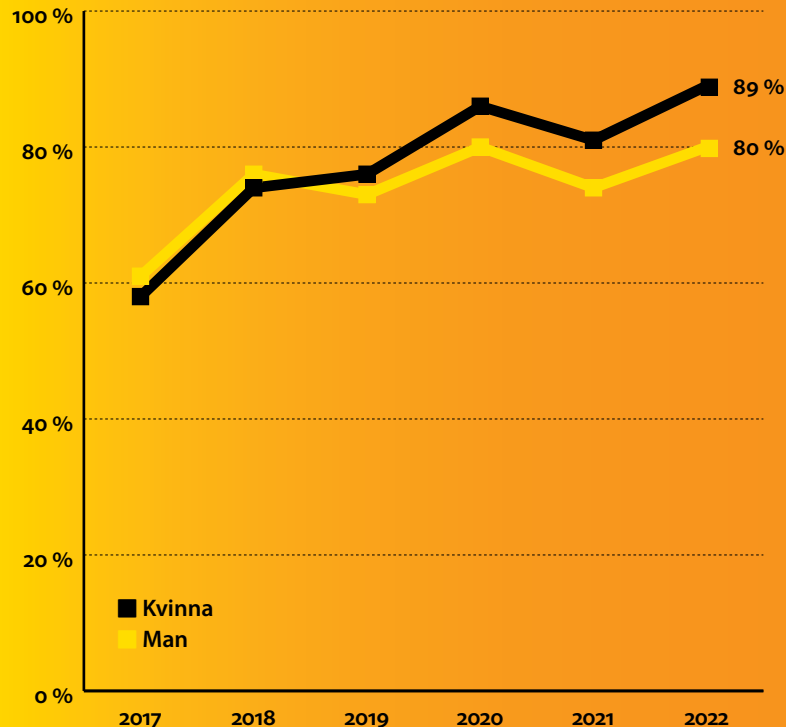
... SÄRSKILT BLAND KVINNOR

Kvinnor har större förtroende för forskning än män: 89 procent av kvinnorna, jämfört med 80 procent av männen, har *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskning. Det är också fler män än kvinnor som har *ganska* eller *mycket litet* förtroende för forskning (4 respektive 1 procent).

Kvinnor har haft större förtroende för forskning än män sedan 2020. Innan dess syntes ingen skillnad mellan könen.

*Figuren visar andelen kvinnor respektive män som svarar **ganska stort** eller **mycket stort** på frågan: **Vilket förtroende har du för forskning generellt?***

ANTAL SVARANDE 2022: 476 (KVINNOR) 533 (MÄN)

STORT FÖRTROENDE FÖR FORSKARE

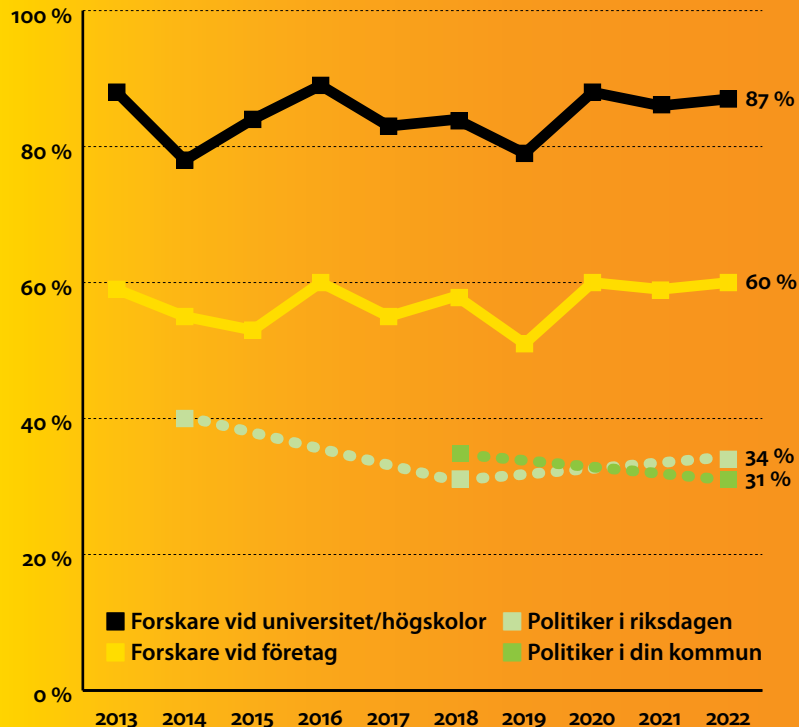
Närmare nio av tio (87 procent) har *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskare vid universitet och högskolor. Sex av tio (60 procent) har motsvarande förtroende för forskare vid företag.

Tre av tio har ganska eller mycket stort förtroende för politiker i riksdagen (34 procent) respektive på kommunnivå (31 procent). Personer med högskoleutbildning har större förtroende för både forskare och politiker, jämfört med personer som saknar högre utbildning.

Valdagen inföll mitt i insamlingsperioden. De som svarade på frågan efter valet har större förtroende för politiker på såväl riksdags- som kommunnivå (en skillnad på 11 respektive 6 procentenheter).

*Figuren visar andelen med **ganska** eller **mycket stort förtroende** för forskare vid universitet och högskolor, forskare vid företag, kommunpolitiker och riksdagspolitiker. (Fyrgradig skala: Mycket stort, Ganska stort, Ganska litet, Mycket litet)*

ANTAL SVARANDE 2022: 1 009

VETENSKAP & TEKNIK GÖR LIVET BÄTTRE ...

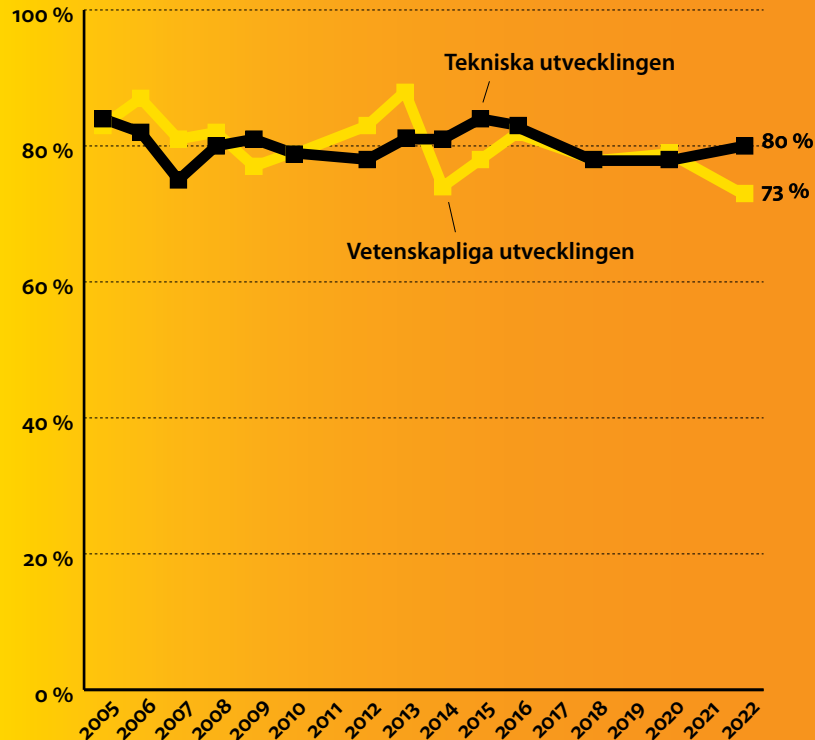
En majoritet anser att den vetenskapliga (73 procent) respektive tekniska utvecklingen (80 procent) har gjort livet *något* eller *mycket bättre* de senaste 10–20 åren.

Personer med högskoleutbildning menar att den *vetenskapliga* utvecklingen har gjort livet bättre i större utsträckning än personer utan högskoleutbildning (79 respektive 68 procent).

Att den *tekniska* utvecklingen gjort livet bättre anser 88 procent av de högutbildade respektive 74 procent av dem utan högre utbildning.

*Figuren visar andelen som svarar **något bättre** eller **mycket bättre** på frågorna om **den vetenskapliga** respektive **tekniska utvecklingen** de senaste 10–20 åren gjort livet bättre eller sämre för oss vanliga människor. (Femgradig skala: Mycket bättre, Något bättre, Varken bättre eller sämre, Något sämre, Mycket sämre)*

ANTAL SVARANDE 2022: 505 (VETENSKAPLIGA) 504 (TEKNISKA)

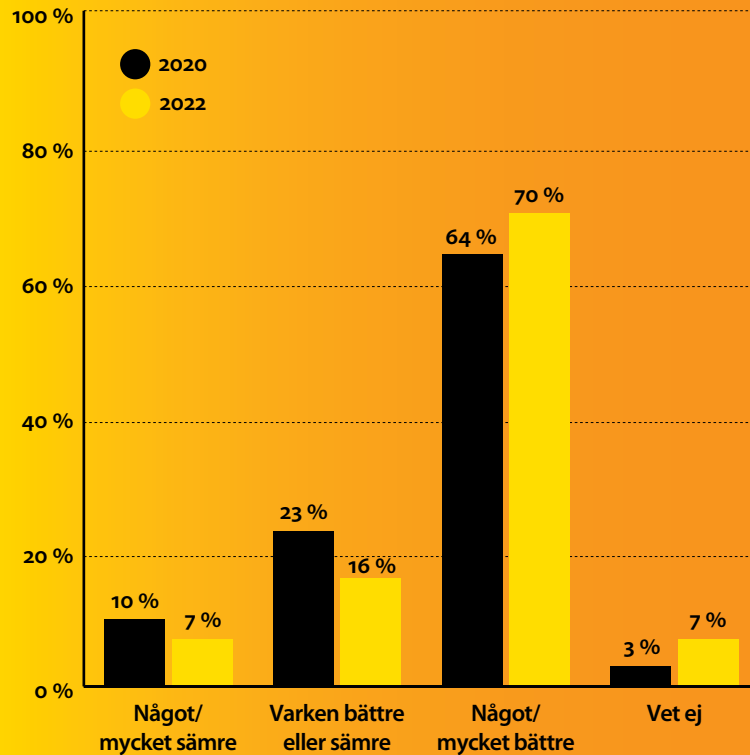
... ÄVEN I FRAMTIDEN

En majoritet tror att den tekniska utvecklingen (70 procent) kommer att göra våra liv *något* eller *mycket bättre* **de kommande 10–20 åren**.

Jämfört med år 2020 tror fler att den tekniska utvecklingen kommer att göra livet bättre (70 procent 2022 jämfört med 64 procent 2020). Ökningen syns främst bland högutbildade, där 77 procent tror att den tekniska utvecklingen kommer göra våra liv bättre. Motsvarande andel år 2020 var 57 procent.

*Figurerna visar svaren på frågan: **Tror du att den tekniska utvecklingen de kommande 10–20 åren kommer göra livet bättre eller sämre för oss vanliga människor.***

ANTAL SVARANDE: : 506 (2020) 504 (2022)

TEKNIK UNDERLÄTTAR VARDAGEN

De som tror att den tekniska utvecklingen kommer göra livet mycket bättre de närmaste 10–20 åren motiverar ofta detta med att det kommer bli en *enklare vardag* och att *tekniken går framåt*. Andra hänvisar till *energiutvecklingen* eller svarar att den tekniska utvecklingen är *bra för klimatet*, *underlättar för äldre* och *skapar en bättre arbetsmiljö* inom exempelvis vården.

Ordmolnet visar svar på följdfrågan: **Av vilken anledning valde du just det alternativet?** Frågan ställdes till dem som svarade "Mycket bättre" på frågan om den tekniska utvecklingen de kommande 10–20 åren kommer göra livet bättre eller sämre för oss vanliga människor. Viss bearbetning och gruppering av svaren har skett, för att kunna återge dem i ordmolnet.

ANTAL SVARANDE: 141

ENKLARE VARDAG

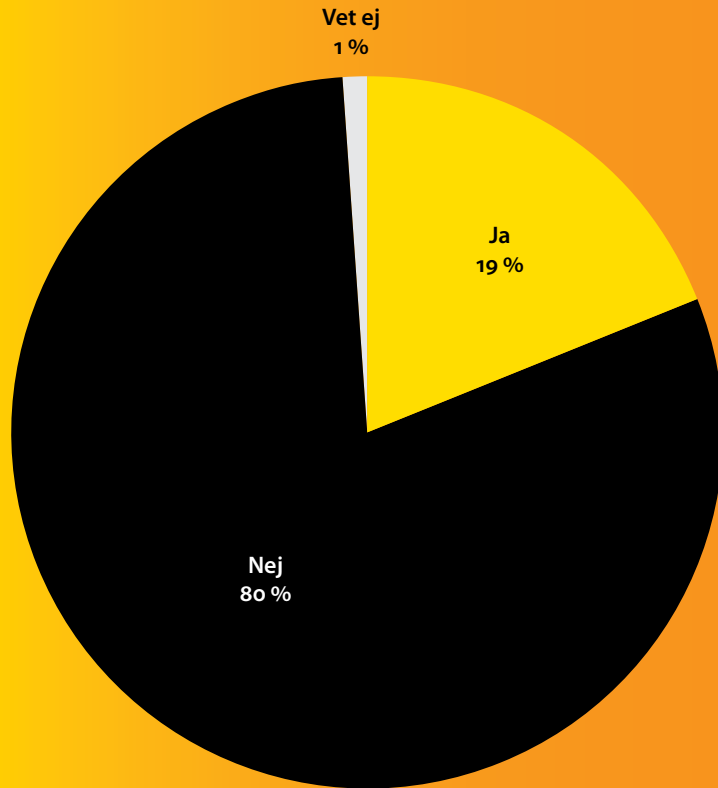
TEKNIKEN GÅR FRAMÅT

EN AV FEM HAR VARIT MED I FORSKNING ...

Var femte svensk (19 procent) har någon gång varit involverad i ett forskningsprojekt. Personer med högskoleutbildning har varit involverade i större utsträckning än personer som saknar högre utbildning (31 respektive 10 procent). Personer med en forskare i sin närhet (till exempel en familjemedlem, släkting eller nära vän) har deltagit i forskning i större utsträckning (30 procent) jämfört med personer som inte har någon forskare i sin närhet (14 procent).

*Figuren visar svaren på frågan: **Allmänheten kan delta i forskning på många olika sätt, exempelvis genom att göra observationer eller tolka data inom allt från djur och natur till historia. Har du själv varit involverad i något forskningsprojekt?***

ANTAL SVARANDE: 1 009

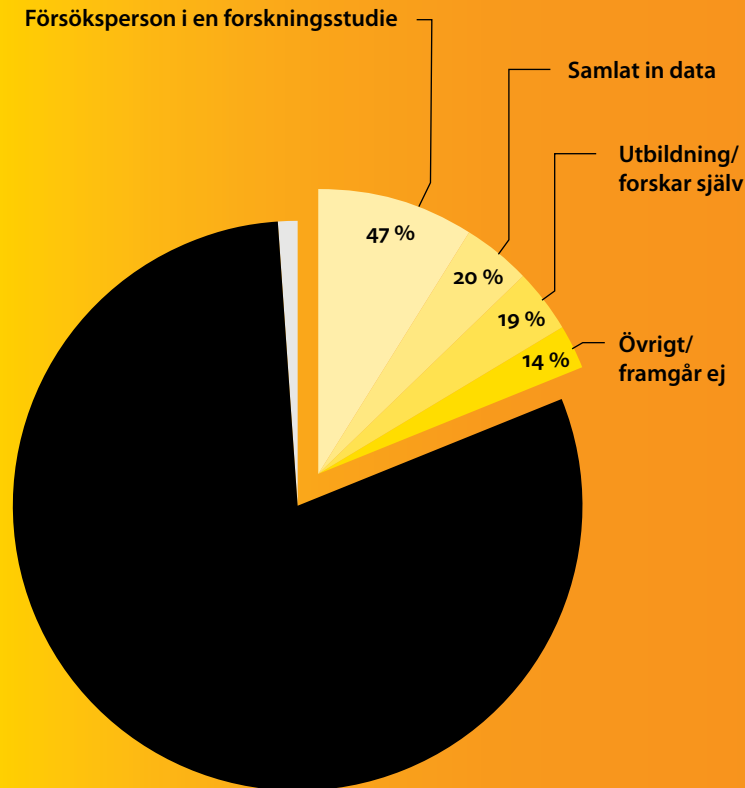

... OFTA SOM FÖRSÖKSPERSON ...

Närmare hälften (47 procent) av dem som varit involverade i forskning anger att de varit *försöksperson i en forskningsstudie*. Var femte uppger att de *samlat in data* (20 procent) eller att de varit involverade i forskning inom ramen för sin *utbildning* (till exempel examensarbeten eller uppsatser) eller *egen forskning* (19 procent).

*Figuren visar svaren på frågan: **Hur var du involverad i ett forskningsprojekt?** Viss bearbetning och gruppering av svaren har skett.*

ANTAL SVARANDE: 230

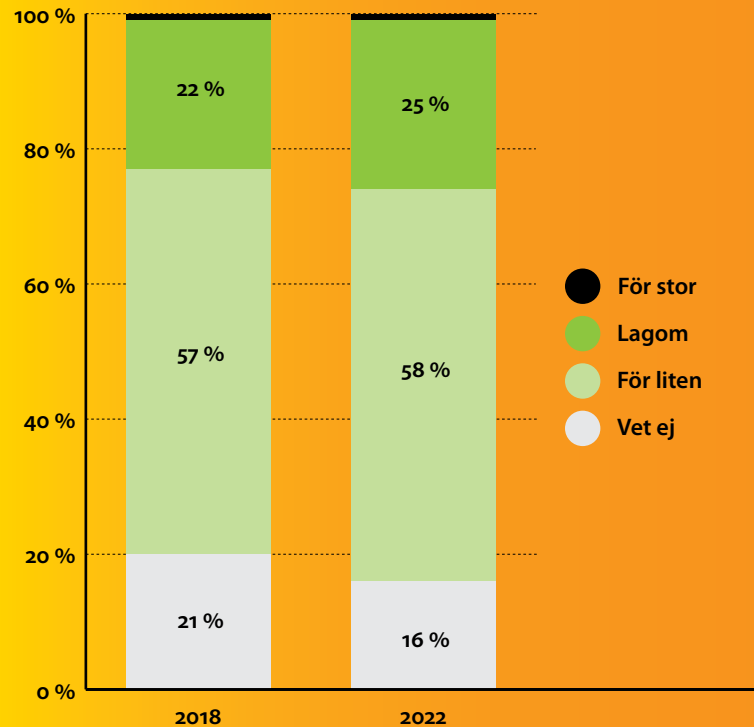
FÖR LITE FAKTA INFÖR VALET

Politiker använde sig av *för lite* vetenskapliga fakta under valrörelsen. Det anser en majoritet (58 procent) av svenskarna. En av fyra (25 procent) tycker att politiker har använt *lagom* mycket vetenskapliga fakta, medan bara en procent anser att det har varit *för mycket* fakta. Svaren är till stor del desamma år 2022 som när frågan ställdes under valåret 2018.

Fler personer med högskoleutbildning (64 procent) tycker att politiker har använt för lite fakta under valrörelsen, jämfört med personer som saknar högskoleutbildning (53 procent). Det är också en vanligare uppfattning bland kvinnor (64 procent) jämfört med män (52 procent).

Figuren visar svaren på frågan: I vilken utsträckning tycker du att politiker använt sig av vetenskapliga fakta under valrörelsen?

ANTAL SVARANDE: 1 009

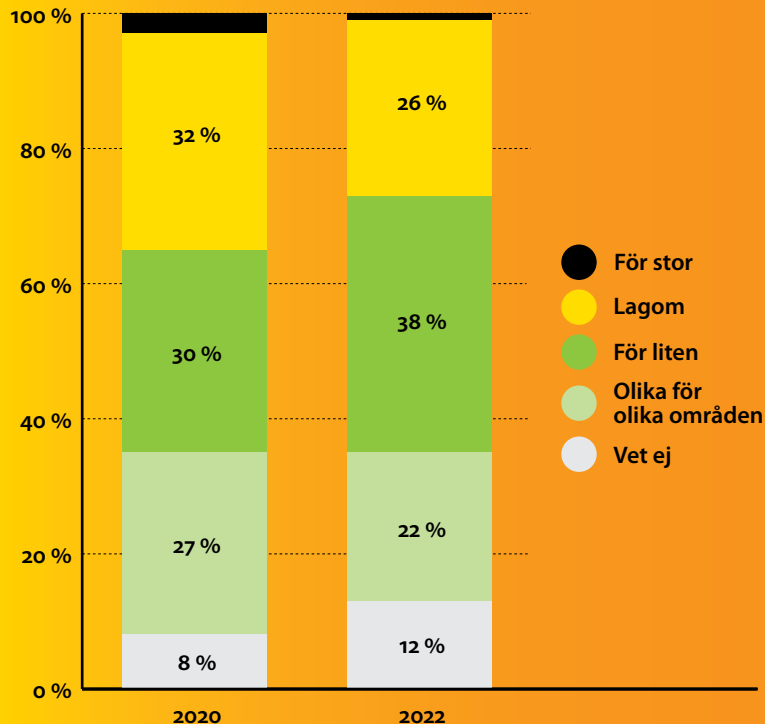
MER FORSKNING I POLITIK!

Fyra av tio svenskar (38 procent) tycker att man tar *för liten* hänsyn till forskning vid politiska beslut. Samtidigt menar 26 procent att man tar *lagom* hänsyn, och 22 procent att det är *olika för olika områden*. Bara en procent anser att man tar *för stor* hänsyn till forskning. Andelen som tycker att man tar för liten hänsyn till forskning är år 2022 större än 2020 (då motsvarande andel var 30 procent).

Kvinnor anser i högre grad än män att man tar för liten hänsyn till forskning vid politiska beslut (41 respektive 35 procent). Bland högskoleutbildade anser 50 procent att man tar för liten hänsyn till forskning, jämfört med 30 procent bland personer som saknar högskoleutbildning.

Figuren visar svaren på frågan: I vilken utsträckning tycker du att man tar hänsyn till forskning när man fattar politiska beslut i Sverige?

ANTAL SVARANDE: 1 009

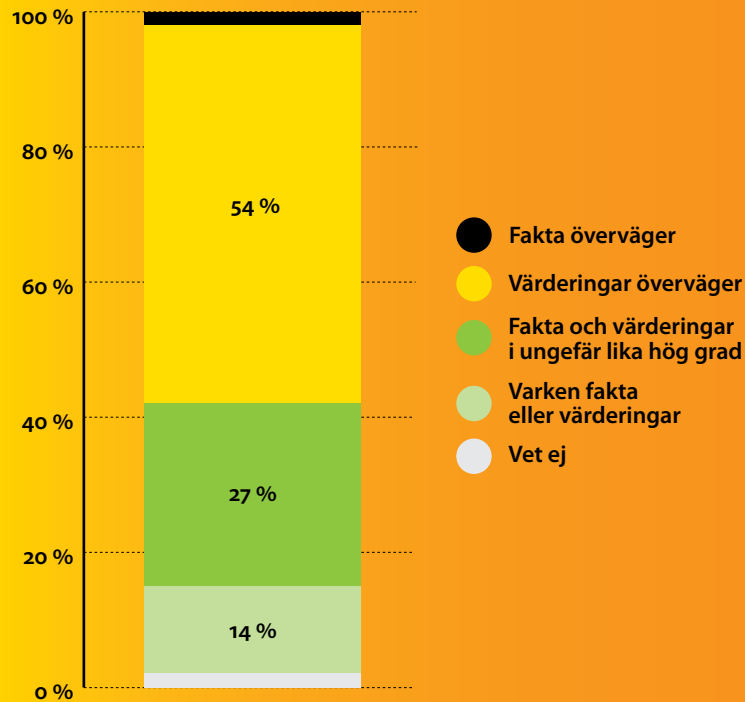
VÄRDERINGAR STYR POLITIKEN

Bara två procent av svenskarna upplever att svenska politiker grundar sina åsikter och ståndpunkter övervägande på *fakta*. Över hälften (54 procent) anser i stället att åsikterna främst grundas i *värderingar*, medan 27 procent tycker att fakta och värderingar styr politikernas ståndpunkter i *ungefär lika hög grad*. En av sju (14 procent) anser att politiker *varken* grundar sina åsikter i fakta *eller* värderingar.

Uppfattningen att politiker övervägande baserar sina ståndpunkter på värderingar är vanligare bland yngre och bland högutbildade. Äldre och människor som saknar högskoleutbildning upplever oftare att vare sig fakta eller värderingar ligger till grund för politikernas åsikter.

*Figuren visar svaren på frågan: **Generellt sett, upplever du att svenska politiker grundar sina åsikter och ståndpunkter i fakta eller värderingar?***

ANTAL SVARANDE: 1 009

OM VA-BAROMETERN

VA-barometern genomförs varje år sedan 2002. Undersökningen görs genom telefonintervjuer med ett slumpmässigt och stratifierat urval, cirka 1 000 personer (i år 1 009), av den svenska befolkningen i åldern 16–74 år. Svarsfrekvensen i årets undersökning var 42 procent.

De svarande är representativa utifrån variablerna kön, ålder och typ av boendekommun. Viktning har sedan 2014 (för förtroendet för forskare även 2013) använts för att uppnå representativitet även gällande utbildningsnivå. Endast statistiskt signifikanta jämförelser mellan svarsgrupper redovisas.

Intervjuerna görs i augusti–oktober och är avslutade innan årets Nobelpristagare tillkännages, med tanke på prisets mediala uppmärksamhet. Årets intervjuer gjordes mellan den 15 augusti och 2 oktober 2022.

Sedan 2012 görs intervjuerna av Exquiro Market Research. En referensgrupp med experter på enkätmetodik hjälper till att utveckla frågorna. Frågorna finns att ladda ner på www.v-a.se.

Vetenskap & Allmänhet, VA, främjar dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare. Föreningen arbetar för att åstadkomma samtal i nya former om forskning.

VA utvecklar också ny kunskap om samspelet forskning–samhälle genom opinionsundersökningar och studier.

Ett 100-tal organisationer är medlemmar i VA. Här ingår bland annat myndigheter, företag och föreningar. Dessutom finns individuella medlemmar.

Vetenskap & Allmänhet

Läs mer på www.v-a.se